

יָקָם סֵעֶרָה לְדַמְמָה וּנְחָשׁוּ גְלִיהֶם בְּיַשְׁמָחוּ כִּי
יִשְׁתַּקִּי וַיִּנְחָם אֶל מַחֲרוֹ הַפְּצָם.. (תהל. ק"ז)

צִי סְפִינּוֹת - מִפְּרֶשׁ

— צ ע ד נ ו ה ר א ש ו ן —

מ א ת

נ ח ו ם א ל ת ר

לְחֻבְרַת זו, שֶׁמִּפְקִידָה הָעִקְרִי הוּא לְעוֹרֵר הַתְּעוּנֹת וּלְבַאֵר לְקוֹרְאֵי
הָא"י בְּפֶרֶט אֶת חֲשִׁיבוֹתוֹ הַרְבֵּה שֶׁל בְּנֵי סְפִינּוֹת מִפְּרֶשׁ אֲצִלְנוּ, צְרַפְתִּי
גַם כִּמָּה צִיּוּרִים וְשִׂטוּטֵי סְפִינּוֹת, סְפוּגִים, תְּרָנִים וּמִפְּרֶשִׁים שׁוּגִים בְּכַדֵּי
לְהַקְנוֹת לְתוֹשְׁבֵי חוֹפֵי הַיָּם וְהַנְּהָרוֹת שֶׁלָּנוּ מוֹשְׁגִים רְאוּשׁוּגִים, אֲהָדִים
בְּשֵׁאוֹת אֵלֶּה.


הַתְּהוּוֹת

צ'י ספינות = מפרש

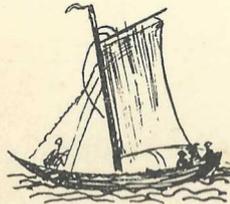
מאת

נחום אלטר

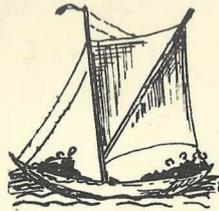
מרכז ה"חבל הימי לישראל" עזר בהוצאתה לאור של חוברת זו.

לא נוכח לגייה עכשיו הון גדול לרכישת אניות מסחר בעלות בית-קבור לאלפי טונים של מטען; הצי המסחרי איננו רנטאבלי ביותר בימינו אלה, וההון הפרטי איננו נוהר עכשיו אחריו אף במקומות שהממלכה תומכת בו.

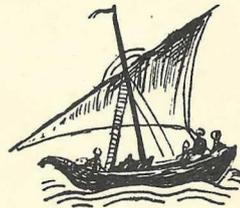
ההון המעט (לעומת דרישותינו הרבות) אשר כל קרנותינו יחד אוספות מדי שנה, אינו מספיק גם כדי לקיים במלואן את כל מטרותינו



מפרש זרועי



מפרש שטוח



מפרש קטיני

שכלול כלי מלחמתו ועבודתו. רסון האש ועוד... ובד בבד עם כל השגיו אלה הלכו והשתפרו גם כלי השיט אשר לו.

העקריות ביב-קרבות אין קפר שלם האדם בעד כל צעד של התקדמות והבטחת קיומו עלי אדמות: בצור דירת מגוריו,

לכן, כי הן תוכלנה להפיש, לפי מצבן כיום, סכומים של מאות אלפי לירות לבנין צי מסחרי של אניות קיטור גדולות. אולם, לא ימצא בודאי אף איש בינינו אשר יכחיש את

חשיבותם הרבה של אמצעי תחבורה משלנו על פני מים רבים. נתחיל נא איפוא ביצירתם והקמתם של אותם האמצעים ומאותו מקום אשר כל עמי התבל, בעלי ציי ענק כיום הזה, התחילו ממנו — נקים לנו צי מסחרי מאניות מפרש! וישמשו לנו הן, עד עת מצוא, (ספינות לא גדולות ובמספר מוגבל לזמן הראשון) כיסוד לצי מודרני נרחב בעתד. אך מלבד החשבונות והטעמים הכספיים ישנן כמה סבות ונמוקים

כל הזכויות שמורות

רב הציורים שבחוברת זו העתקו או צוירו בידי הצייר יוסף קוסונגי לפי הוראות המחבר. כמה מהם העתקו מתוך ספרו של הַנְדְרִיק ון-לוֹן "אנשים וימים" וברשיונו המיוחד של סופר מהולל זה.

מספר הטפסים במהדורה זו הם אֲלֵפִים.

אחרים, בעלי חשיבות יוצאת מן הכלל, אשר אם רק נשקל אותם ניוכה חיש כי עלינו להתחיל ולהרבות, כיום הזה, בהקמתן של ספינות מפרשים דוקא.

אף כיום, כמלפני עשרות ואף מאות בשנים מתקיימות אלפי משפחות של

עובדים, תושבי

ערי החוף

וכפרי קרבת

ימים בתורכיה

יון, איטליה,

מצרים ויתר

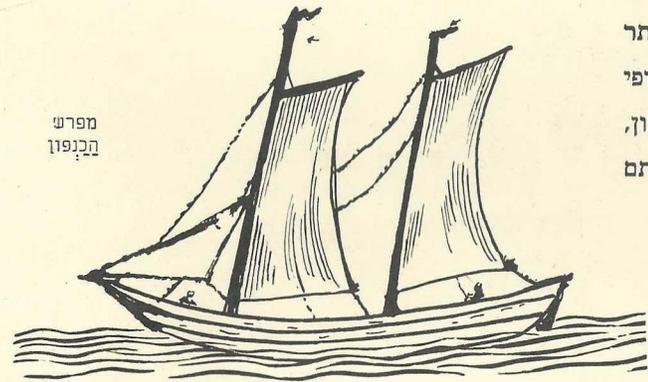
ארצות חופי

הים התיכון,

על כל אותם

המפרש הראשון היה אגד ענפים שהסיע את גזע הבראשית, ברבות הימים התחיל האדם הקדמון להשתמש בעור החיות וכשלמד לארגן, אף באריגי הצמחים כבמפרשים לכלי השיט הרבים אשר לו.

מפרשי ירוש



מפרש תבניפון

Schooner — דו־תַּרְנִית יְרוּעִית

מפרש ירועיי: על שהתורן פושט שני כלונסאות כשתי זרועות אשר ביניהן מתמתח אריג המפרש.

ענפי העבודה

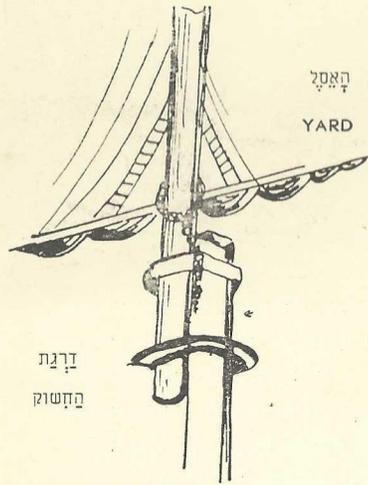
המרובים אשר

ספינות המפרש

למיניהן המרובים והשונים מאפשרות כיום, (עם רוב הידיעות על הים), ציד הדגים או כל תנובת הים האחרת, תחבורת חופים Home Trade או הובלה ונסיעות למרחקים יותר גדולים משמשת לעושי מלאכה במים רבים אלה כיסוד כלכלי מלא, או שהם נעזרים בו ונשענים עליו לצד עבודותיהם אחרות, כאכרים מאיי יון, או מאיי דרום איטליה, המגיעים עד חופי ארצנו או בספינות הדיג שלהם, וגם הרבה מתפקידי אניות אחרים

בכוחן של ספינות מפרש, נהוגות בידי ספנים יודעי מלאכתם וחרוצים, למלאות כאניות גדולות למען התועלת של ארץ מולדתם. ובשעה שצריך להתקרב ולגשת אל כל נקודה שהיא מנקודות החוף או בכניסה

רק במאה ה-15. עם גילוי אמריקה והתחלת תנועת אניות מזרחיות על פני ימים, הנהיגו בוני האניות את הרמת התרנים לשם הגדלת השטח ללחץ הרוח, והחשת שיט הספינה.



ירגת תחשוך

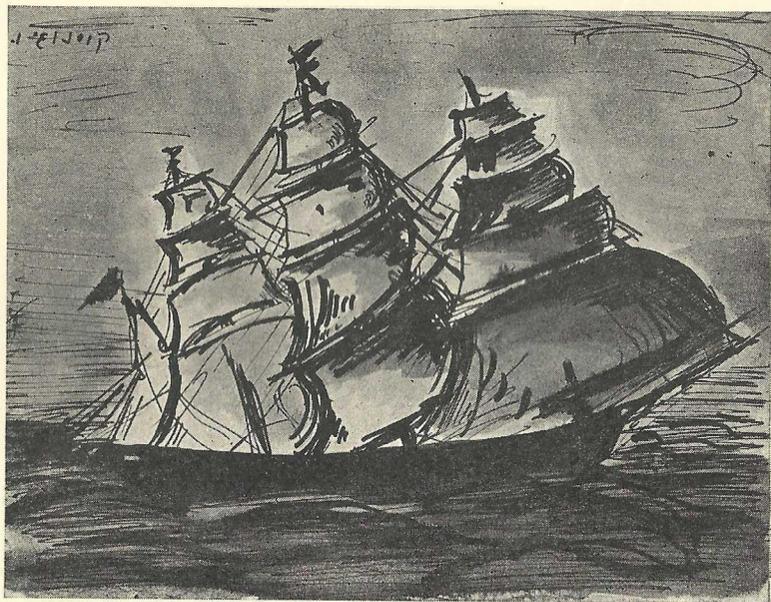
אסל התורן; משום שכלונס אפקי זה, העומס את משא המפרש, אחוז ודבוק - כאסל - במרכז האורך שלו על גופו של התורן.

תושבי החוף העברי, ומוציאים בדרך כך מאות ואלפי לירות מן הכספים שאנו אוספים אותם בהתאמצות רבה כל כך. ועוד טעם חשוב אחר, אשר אין ערך ליתרונותיו הרבים למעננו: את ספינות המפרש אנו יכולים לבנות - כאן! - בחוף תל-אביב או בכל נקודה אחרת שהיא מן החופים העבריים!

במשך שנת 1937, הוציאו מספנות עבריות על גדות הירקון,

אם מפעל זה, של הקמת צי ספינות מפרש, יהיה מיוסד על יסודות קואופרטיביים, כדוגמת ארגוני הנהגים בכל הארץ, הרי יאפשרו על ידי כך לחוגי צבור רחבים לקחת חלק בכל עבודתו הרבות

מ פ ר ש י ו ת מ ל א ה



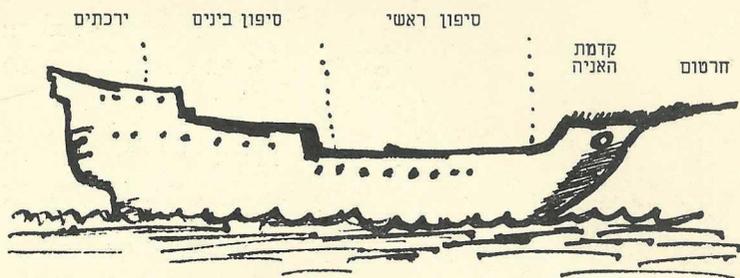
ק ל י פ ר

בסוף המאה ה-19 הגיעה ספינת המפרשים לשיא התפוחותה בקליפריס. הספינה אשר יורדי הימים של כל עמי התבל קראו לה: „עוף הקסמים לימי עולם“. עד סוף המאה ה-19 ואף עוד בראשית המאה ה-20. עמד הקשר בין אנגליה ואוסטרליה, ויתר מושבותיה, בעזרת ספינות פלא אלה, אשר היו עוברות את כל המרחק הכביר הזה במשך של 65 יום כשהן טוענות עד 1400 טון משא, 700 נוסעים וכמה מאות שקי פוסטה. הפקוד עליהן היה נמטר לרב, לאנשים צעירים לימים ביותר בגיל. בין 20 ועד 30.

והשונות, החל מרכישת החמרים בבנין הספינה, וגומר בעבודות הים, הארגון ושווק התנובה. ספינת מפרשים מגודל בינוני יכולה לרכוז סביבה, בפעולותיה השונות, כעשרה חברים עובדים, ומניות החברים שכל אחד מהם ירכוש

ותיקות וחדשות, ואמני מלאכת בנין ספינות פרטיים כמה כלי שיט מצוינים, אשר כל מספנה מסוג זה בארצות השכנות לא תיצור דבר מה טוב הימנו. ואם נביא בחשבון את דלותם של המכשירים הטכניים שעמדו לשרותם של בעלי המקצוע הנזכרים הרי שיהיה עלינו להתחחס ברגשי התפעלות רבה לפני עבודתם. ועם הגיע מתכני התכניות בעלי המעוף אף לבעיה חשובה זו מבעיות, חיינו בארץ, אשר יקיפו שאלה זו

חלוקת שטחה העליון של הספינה:



מהתפתחות גוף האניה: מן הנקרה אשר בגזע הצף (עקבות ברק שורף או תוצאות רקבון) והרחבתה של אותה נקרה בידי האדם הקדמון בעזרת המצאותיו רבות הערך האש ופטישיהאבן, עד כלי השיט הפשוטים והדלים של העולם העתיק אשר שטו על פני הנילוס, הפרת והחזקל, ועד האניות הנפלאות של בני צור קרובינו שצורתן ואופל בנין בכלל, משמש יסוד לכל בוני האניות מאז ועד היום הזה.

לכל צדדיה - המקצועית, המסחרית והארגונית הרי שנוכה עוד שספינות דיגים משלנו תצאנה אף הן לים למקום אשר דיגים מאיי מלטה או איטליה דיגים בו.

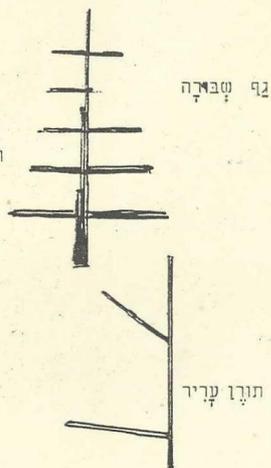
עשרות בעלי מקצוע ומאות עובדים (חברי הקואופרטיבים בעלי הספינות בעתיד) יוכלו למצא בענף זה את עבודת חייהם וקיומם. בראשית - בעבודת הקמת ובנין הספינה וכל יתר ציודה הרב, ואחרי כן בעבודת הים גופא כספנים. מחירה של ספינה כזו - מ 10 עד 25 טון, עם מניע קטן - יעלה בערך מ 400 עד 600 לא"י, וכארבעים אחוזים מסכום זה יעלו בשכר העבודה.

תפתורנה בחלקן את שאלת קרן ההשקעה שדבר זה ידרוש.
ועדיין לא צינתי את ערכן של ספינות - המפרש כבתי ספר;

כבתי - ספר להפלאה בימים ולעבודה בו; כבתי - ספר לאהבת הים להכרותו
המלאה וההתמזגות עמו. לא אניות הקיטור הענקיות הן שגדלו את
הספנים הנועזים לכל העמים
שולטי הימים של ימינו.

בציור הראשון, מלמעלה, תורן-אסלים. מרכב משלש
יחידות תרנים. גף שמאלית של האסל הרביעי שבורה;
למטה תורן-עריר או תורן-פשוט ולו שתי זרועות
לקבלת המפרש. (מפרש זרועי)

כולן, וגם אנגליה האדירה
בתוכן עשו את כל כבושיהם
הגדולים וגילויהם אך מעל
ספינות מפרשים. וכך גם
אנו - רק על ספניהם
הלא גדולים של ספינות
מפרש נוכל לגדל ולחנך
דור של יורדי ים ראויים
לשמש, אשר ידעו ויכירו
את כל מסיכותיו ומכמניו
של ים, ספנים מנוסים
אשר עליהם ישתת העתיד
הימי שלנו, הקרוב והרחוק.

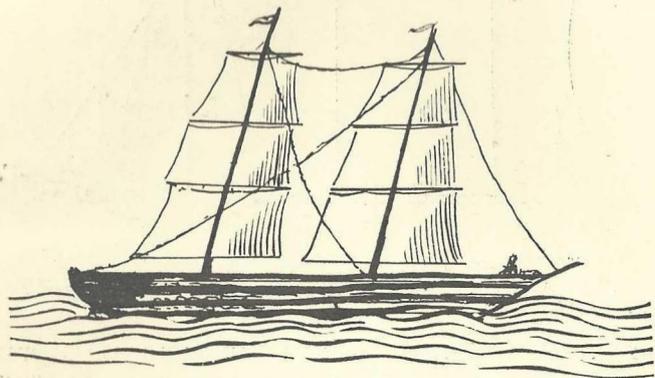


לא עלו בגדלן כמעט על סירות המשא, מן הגדולות, העובדות כיום
לעשרות בנמל תל-אביב.

הויקינגים הגיעו אל חופי אמריקה בסיפנות מפרשיהם המפורסמות
ואף יסדו שם את משבותיהם באותם החופים. בית קבולץ של כל אחת
משלש ספינותיו של קולומבוס, אשר בהן חצה את רחבו של האוקינוס

דו תרנית - אסלית Brigg

כל כינויי הספינות (Schooner, Bricantine, Barque, Brigg) הגדולות והקטנות, נקבעים בעקר לפי
מספר התרנים וצורת גזרת המפרשים.



אך כמה שמות ידועים שקבלו אזרחות מלאה בשפת הימאות, והנשמעים ברחבי ימי כל העולם
באו גם משום צלצולם הפונטי החריף או הנאה אשר נתחבבו על אזנם של הספנים ויורדי הימים,
הם אותם יורדי הימים אשר אי תיר יוני עתיק, אמר עליהם אחרי שובו ממסע ים ממושך: עד
כאן ידעתי רק אנשים חיים ואנשים מתים עכשיו הכרתי עוד סוג אנשים - ספנים.

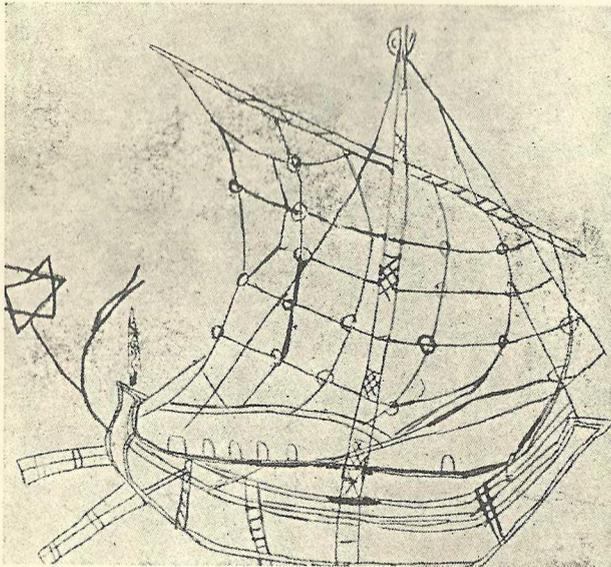
האטלנטי לא עלה על 100 טון. פורטוגל וספרד, הולנד, אנגליה
כל מעצמות הים הכבירות מן הזמן העתיק ביותר ועד ימינו, הרחיבו
את כוחן ושלטונן על פני ימים באותן ספינות המפרש, למאות
טפוסיהן השונים, אשר תולדותיהן עתיקות וקדומות כתולדות חיי האדם
על פני התבל.

לעוד בזמן קיום המדינה העברית העתיקה הפליגו בני צור
ועמם בודאי, כמלחים, הרבה מבני ישראל קרוביהם לגבולות ארץ, רוח
שפה וחצו את כל ארכו של הים התיכון בכדי לסחור אל איים רחוקים
וליסד את מושבותיהם לאורך חופי חצי האי הפירנאי אשר הזכיר
להם בהרבה את ארצות מולדתם של חוף הים התיכון המזרחי, דרומה
וצפונה מן הלבנונים והחרמונים מכוסי השלג. ואניותיהם המפורסמות

וחוקים. חמרים אשר טבע ארצנו יכול להמציאם בידינו בכמות עצומה, אם אך נדע לזרוז ולדאוג לשם כך. על החקלאות הלאומית שלנו יהיה מוטל להבטיח את הצלחתנו הימית.

ואלה הם בקצור הטעמים אשר עליהם מתבססת כל צדקת הצורך הזה: לבנות לנו בא"י, לעת עתה צי סירות מפרש:

יש לשער כי ספינת-מפרשים עברית עתיקה זו, אשר בשנת 1936 מצאוה חוקרים עברים חקוקה בסלע, באחד הכוכים בחפירות עתיקות שיך-אבריק, נבנתה במספנות המפורסמות של התקופה התנ"כית. הן המספנות של צור וצידון, הערים שנמצאו אז - והנמצאות אף בימינו - בקרבת מקומות חמרי הגלם לבנין אניות הם ארזי ויערות הלבנון.

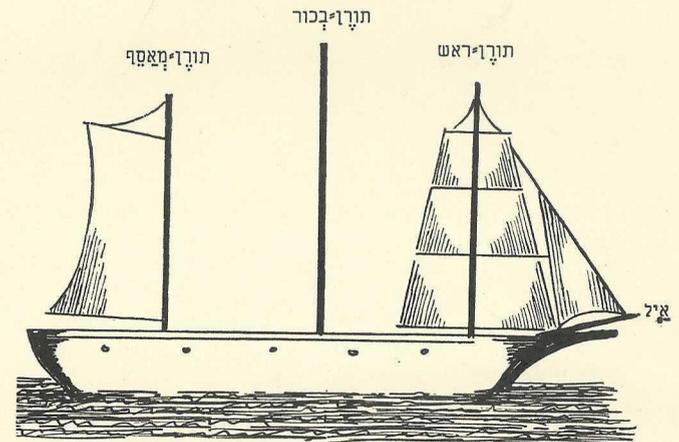


ערכו של ציור ספינת מפרשים זה רב לאין ערך לחקר תולדות האניה, בהיותו ראשון לגדל ולבהירות מספינות תקופת הפלגת ימים נועזה כנענית-ישראלית.

א) כי בסכום שעולה אנית - קיטור - פלדה אחת, הנשאר כולו בחוץ לארץ הדורשת סכום מחזורי גדול, והמעסיקה כ-20 עובדים - יכולים אנו לבנות כ-10 או 15 ספינות מפרש אשר כ-200 יהודים ארץ-ישראלים

בראשית דרכנו הימית אל לנו ליפול ברשתות הקסם והנוחיות אשר ההתפתחות הגדולה של הטכניקה הביאה לעולם, כי לא נוכל להדמות לכל אותם העמים אשר מבשרם חזו את כל צרותיה ומכאוביה של ההתפתחות ההדרגתית. אך מלבד הנזק הרוחני שגוררת אחריה

ספינה סכמתית למנחים



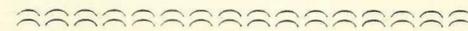
המנח תורן-מאסף (תמיד התורן הקבוע על ירכתי האניה) נקבע ע"י המהנדס י. גילברט מזכיר "זבולון" ת"א. יש להעיר כי גם בהתוסף עוד תורן, הרי מכנים תמיד רק את התורן האחרון דוקא בשם זה. את הקורה הנשאת קדימה מעל החרטום כינתי "איל" כי תפקידו הראשוני היה מעל ספינות המלחמה הראשונות בתולדות האדם של בני צור וצידון, לנגוח ולהרוס את ספינות האויב ולהטביען בדרך כך במצולה, כאשר נגחו אילי הברזל את חומות העיר על פני היבשה. נימינו משמש הוא מקום לקשור אליו את מפרשי הכנפונים (כנפון - Kliver). מפרשי תורן-ראש הם מפרשי-אסלים. מפרש תורן-המאסף - הוא מפרש זרועי, מנחים נוספים יבואו בחוברת הבאה.

ההתפנקות היתרה בהישגים הטכניים של עמים אחרים, קימת שאלת חומרי הגלם המשמשים לבנין כלי השיט והיא אשר תאלץ אותנו, בזמן הראשון לכל הפחות, עד אשר נגלה מכרות מתכת, פחמים ומקורות נפט, לפנות אל חמרי היסוד של בנין ספינות ומפרשים: הם העץ ובדים גסים

ימצאו בהן, ולידן, עבודה. ב) כי חומרי הבנין לספינות אלה, נמצא כבר כולו בא"י, או בארצות השכנות, כמו הלבנון, או שאנחנו יכולים בנקל להסתגל להכנתו. ג) כי הנם בתי הספר הימי האידיאלי להכנת דור ספנים ויורדי ים עברים, ואינן דורשות מספנות משוכללות ויקרות לרנין ולתקונן. ד) שהן כלי-השיט החלוץ, אשר בהן אנו יכולים, במהירות רבה, להפליג. להתפשט ולבסס את חיינו אף על פני ימים, ואשר נמלים גדולים אינם תנאי הכרחי להחסנתן ולמעגנן.

בגמר דברי רוצה אני עוד להעיר כי כדבר הכנה חשוב ביותר אשר תקדם כל פעולה ימית שהיא עלינו לראות הקמת תחנה ימית לחקירה ולנסיונות אשר שלטון המדינה או המוסדות המוניציפליים חייבים לדאג לביסוסה וקיומה. אם אניות קיטור גדולות וקטנות או ספינות מפרש, אם הפלגה, תחבורת-חופים דיג או ציד כל תנובת ים אחרת, תמיד קשורה הצלחתה של כל פעולה מפעולות אלה, עם סכום הידיעות והאינפרמציה אשר עובדיהם וקברניטיהם יודעים.

אך בפרט חשובה פרשת ידיעה זו למפעלי הדיג וציד תנובת הים השונה והרבה; מקצוע אשר יכל למלאות תפקיד מכובד ביותר בהתהוות הסטרוקטורה הכלכלית שלנו, החורגת עכשיו לקראת אפקים ותנאים חדשים חקירות אלה, ערוכות לפי תכנית מקיפה ומחושבת יקילו על עבודות חלוצי המקצוע הזה ותפננה את הדרך בפני מאות ואלפים רבים אחרים מבינינו.



"הר ציון"
"הר כרמל"

השרות הימי העברי הראשון
לשרות ולנוסעים
חיפה - קונסטנצה ב 4 ימים

הקשר המהיר והנוח ביותר בין
 ארץ-ישראל ואירופה המרכזית והמזרחית

ללוידי ימי ארץ ישראל ב

ז ל מ ז כ ה ז

מ ס פ נ ה

עברית ראשונה בא"י
נוסדה בשנת 1923
(תל-אביב, ירקון ת. ד. 6005)



ת ע ש י ת

סירות ספינות מכל הסוגים, לדיג, למשא, לספורט וכו'
שיט מפרשים מוטורים,
חישובים תכניות שרטומים,
אחריות מלאה בעד האיכות,
שירות חופית להובלת משאות, וטיולים.

פ ד ר מ ז א ת מ ר ק ו ס

סוכני אניות

ת ל - א ב י ב • י פ ו • ח י פ ה

טלפון 3672 • טלפון 607 • טלפון 713

שרות שבועי קבוע ממצרים לארץ - ישראל

SHERWIN-WILLIAMS

צבעים ימיים MARINE PAINTS

מבחר עשיר של

ציפויים, צבעים ולקים

לכל חלקי ספינות אניות ודוגיות

בכל הגונים

רחוב מזאה 9, תל-אביב

טלפון 3334.



הנציונל

דואגת לעתיד משפחתך ורכושך

הסוכנות הראשית בשביל ארץ-ישראל

סינדיקט לאומי לאחריות

תל-אביב, "בית הדר"

דרך פתח-תקוה 67

סניפים בכל הארץ.

האחים ירושלמי

אריגת בדים ותעשית חומים וחבלים

רמת-גן

• סניפים: • ירושלים • חיפה.

מספנה מכנית
 על גדות הירקון
 האחים
אלכסנדרוביץ

תעשית
 סירות וספינות משא ומסע
 למיול ולספורט.
 רפסודות וגשרים צפים
 וכדומה
 עבודות נגרות.

כל
 ע
 פ
 נ
 י
 ב
 י
 ט
 ו
 ח



חברה ארץ ישראלית בע"מ
המשרד הראשי:
 רחוב מונטיפיורי 21. תלפון 3131.



תל - אביב — 1938

מכון גרפי "הדפס" רענן 12
